MYSTERIËN EN SYMBOLEN

VAN DE ZIEL

Rozekruis Pers
www.rozekruispers.com

MYSTERIËN EN SYMBOLEN VAN DE ZIEL

Een door de geest

bezielde mens worden

André de Boer

Rozekruis Pers

www.rozekruispers.com

colofon

Boekontwikkeling Lectorium Rosicrucianum
Grafisch ontwerp en druk Rozekruis Pers, Haarlem
Letter Adobe Chaparral Pro
Papier 90 grams BioTop-3 van Antalis
ISBN 978 90 6732 449 6

Rozekruis Pers
Bakenessergracht 5
2011 JS Haarlem
(023) 532 38 52
info@rozekruispers.com
www.rozekruispers.com

INHOUD

woord vooraf

Als mensheid leven we niet alleen in een tijdperk van verandering, maar vooral ook in een verandering van tijdperk. We staan aan het begin van een periode van 2160 jaar die bekend staat als het waterman tijdperk of de Aquarius era. Bestaande structuren raken in verval, omdat nieuwe krachtwerkzaamheden vanuit de kosmos de mensheid stuwen tot bewustwording en vernieuwing. Het betreft hier een ontwikkeling die geheel en al past binnen het goddelijke plan: een ontwikkeling van materieel naar etherisch, met als doel om vanuit degeneratie te komen tot regeneratie.

De sterk veranderende omstandigheden dwingen ons ertoe om ons bewust te worden van onze ziel en daaruit te gaan leven. Hoe kunnen we dat doen? Daar is geen pasklaar antwoord op te geven. We kunnen ons in ieder geval laten inspireren door klassieke heilige teksten uit meerdere tradities en door geschriften van spirituele fakkeldragers. Die kunnen onze visie op de relatie tussen God, kosmos en mens veranderen, onze zielevlam ontsteken, en de spirituele weg voor ons verlichten.

Ieder mens is bezield, maar het is o zo moeilijk om uit te leggen wat de ziel is. De ziel is onzichtbaar en onmeetbaar. Er zijn wetenschappers geweest die het bestaan van de ziel hebben proberen aan te tonen door het lichaam voor en na het overlijden te wegen. De gemiddeld 21 gram gewichtsverschil die dat opleverde maakt de ziel echter nog steeds niet tastbaar. Zij is namelijk etherisch van aard, net als radiogolven: ze zijn er wel, maar we zien ze niet.

Elke ziel die verbonden is met een lichaam, geeft kleur en inhoud aan het mens-zijn.

De mens van den beginne was een geest-zielemens, waarbij de oorspronkelijke ziel als middelaar fungeert, als een instrument om lichaam en geest met elkaar te verbinden. De ziel, deze middelaar tussen lichaam en geest, kan opnieuw gevormd worden. Het beginsel van deze ethergestalte is gelegen in de rechter hartkamer en is een vonk van de geest, een goddelijk atoom. Het is het oeratoom van waaruit een nieuwe mens geboren kan worden.

Dit oeratoom is een wonder op zich. Het is een zevenvoudig atoom van stralende schoonheid. Als in de mens het geboortefeest van de innerlijke Christus plaatsvindt en de herschepping in die mens aanvangt, dan spat door de aanraking van het gnostieke vuur het zevenvoudig atoom als het ware uiteen. Daarbij blijft één van de zeven beginselen achter in het hart. Een tweede beginsel vormt het lichtkleed in de vorm van een pentagram. En de vijf overige beginselen bevinden zich binnen dat lichtkleed corresponderend met hoofd, handen en voeten.

Het boek ‘Mysteriën en symbolen van de ziel’ verschijnt in het jaar waarin wordt herdacht dat 500 jaar geleden de reformatie is begonnen toen Maarten Luther in Duitsland een plakkaat met 95 stellingen aan de deur van de slotkerk in Wittenberg timmerde met als doel om de misstanden in de toenmalige kerk aan kaak te stellen. De reformatie heeft aanzienlijk bijgedragen aan de ontwikkeling van de mensheid, maar is wel gepaard gegaan met veel strijd en rivaliteit, en heeft geleid tot een enorme fragmentatie en kristallisatie in de christelijke wereld.

In de laatste decennia zien de kerken hun ledenaantallen sterk afnemen. Tegelijkertijd bespeuren we een trend dat kerkgenootschappen en spirituele organisaties meer dan ooit openstaan voor

samenwerking. Niet alleen vanuit financiële en praktische overwegingen, maar vooral vanuit het innerlijke besef dat het beter is om uit te gaan van dat wat ons verbindt dan van dat wat ons scheidt.

Zo'n honderd jaar na de start van de reformatie in 1517 werd bij velen duidelijk dat deze niet had opgeleverd wat men ervan had gehoopt. Dogmatisme en godsdiensttwisten vierden hoogtij. Vandaar de dringend noodzakelijke impuls van het Rozenkruis die aan het begin van de zeventiende eeuw tot uitdrukking kwam in met name Tobias Hess en Johann Valentin Andreae in Zuid-Duitsland, Jakob Boehme in Oost-Duitsland, John Dee in Engeland en Jan Amos Comenius in Tsjechië. Zij en vele anderen spanden zich in om op basis van tijdloze mysteriewijsheid wetenschap, religie en kunst met elkaar te verbinden om te komen tot een algehele wereldhervorming. Zij werkten voor de toekomst door zaden te zaaien waarvan pas nu op grote schaal de vruchten kunnen worden geoogst.

Als mensheid staan we nu voor een algehele wereldhervorming op basis van universele spirituele principes die door steeds meer mensen worden herkend en begrepen. Het internet speelt daarbij een cruciale rol. Al in 1641 voorzag Comenius dat er zoiets zou komen als dat wat we nu kennen als het world wide web. Hij noemde het allen-alles-alom.

De teksten van dit boek zijn ontwikkeld binnen de school van het Rozenkruis. Pentagram boekwinkel heeft het mogelijk gemaakt dat het eerste deel kan worden gelezen en beluisterd via het 9-delige online-programma 'Mysteriën van de ziel' via de website www.spiritueleteksten.nl. Dit boek is het derde deel van de spirituele teksten bibliotheek van Rozekruis Pers. De eerste twee delen van deze reeks - 'Spirituele Kerst' en 'Spirituele Pasen en Pinksteren' - zijn geschreven vanuit de traditie van het esoterische of gnostieke christendom en zijn ook beschikbaar als online-programma's.

In 'Mysteriën en symbolen van de ziel' worden de ziel en het pad van geestziele-ontwikkeling besproken aan de hand van beschouwingen over negen heilige teksten uit verschillende tradities: advaita vedanta, hermetisme, kabbalah, gnostiek christendom, raja yoga, jodendom, boeddhisme, zoroastrisme en paulinisch christendom. Aan het taoïsme wordt bewust geen aandacht besteed omdat Tao centraal staat in het geplande vierde boek van de spirituele teksten bibliotheek: 'Mysteriën van Tao'.

De auteur van dit boek is erin geslaagd om abstracte en complexe onderwerpen als de ziel en het pad van geestziele-ontwikkeling op een nieuwe, heldere en praktische wijze te behandelen. In het gedeelte 'Symbolen van de ziel' verwijst hij naar spirituele principes die we onder meer kunnen herkennen in mythen, parabels en sprookjes.

Het laatste hoofdstuk met de titel 'De ziel is een wereldwerker' gaat over het grote belang van samenwerking op het gebied van spiritualiteit. Dit boek is ideaal om mee te werken in een verdiepingskring, want door de inhoud in een groep gelijkgezinden met elkaar te bespreken en te belevendigen is het mogelijk om te komen tot een dieper begrip en tot verwerkelijking in het eigen leven. Het doel is immers om een door de geest bezield mens te worden die meewerkt aan de heelwording van wereld en mensheid, en aan de verwerkelijking van het goddelijke plan.

Rozekruis Pers,
Doride Zelle

inleiding

DE WEG VAN DE ZIEL

Op 't midden van ons levenspad gekomen,
Kwam ik bij zinnen in een donker woud,
Want ik had niet de rechte weg genomen.

Rondom mij dicht en doornig kreupelhout;
Ik kan niet zeggen hoe het mij bezwaarde,
Nu de herinnering mij weer benauwt:

Een bitterheid die doodsnood evenaarde.
Maar om het andere, het goed dat
Ik ondervond, zeg ik wat ik ontwaarde.

Ik weet niet meer, hoe ik er binnen dwaalde;
zo had de slaap mij in dat uur vermeesterd
toen ik de ware weg de rug toekeerde.

Maar bij de voet van een heuvel aangekomen,
daar waar het uiterste einde was van de kwelling
die mij van angst het hart had dichtgesnoerd,

keek ik omhoog en zag de flanken van de heuvel
al omgeven door de stralen van die planeet
die ieder veilig leidt langs alle wegen.

Alighieri Dante,
***Divina Commedia,* Canto 1**

Hoe kan een pen beschrijven wat boven woorden uitgaat? Hoe kan stukwerk eenheid benaderen? Hoe kan de mens gedachten denken die boven het denken uitgaan – of denkbeelden geven aan het denken zelf? Hoe kan hij, sterfelijk in een lichaam, gedachten hebben over dat wat boven het sterfelijke uitgaat? Dante probeert het, en hem, zo zegt men, komt de eer toe 's werelds grootste dichter te zijn.

Iedere mens bezit een ziel, zoals hij leven bezit, maar er is geen mens die haar zo bezingen kan dat zij in al haar rijkdom is omschreven. Zegt men van de ziel niet dat zij onsterfelijk is? Maar wat is dan onsterfelijk? Waar houd ik op, en waar begint de ziel?

'De ziel is één,' lezen we in de wereldliteratuur. 'Zij is zo eenvoudig, dat ze ons steeds verbaast, ontroert, beweegt. Wij danken heel wat waardevolle opmerkingen aan mensen, die niet zeer scherp of diep zijn, en die zonder inspanning juist dat zeggen, wat wij nodig hebben en wat wij lang vergeefs nagejaagd hebben. De ziel handelt vaker door wat gevoeld wordt en onuitgesproken blijft, dan door hetgeen in een gesprek gezegd wordt.'

De ziel is de waarnemer en openbaarder van waarheid. In een seconde voelt zij, weet zij wat waar is – en wat ik herkennen kan aan schoonheid, waarheid en goedheid – heb ik van haar. Slechts eenvoud, zuiverheid en moed kunnen haar verdragen. Een gedachte uit Mozarts Zauberflöte komt op:

Sein Geist ist kühn, sein Herz ist rein,
Bald wird er unser wuerdig sein.

De geest koen, het hart rein, uit één stuk, zo nader je haar. Helaas, wij mensen zijn niet een, wij zijn stukwerk, als in een caleidoscoop schieten de kleuren en scherven van onze belangen en zorgen, verrukking en vertwijfeling in ons heen en weer.

Maar zij, de ziel overkoepelt ieder gezelschap en onbewust zoe-

ken wij haar in vriendschap en liefde. En hoeveel ruimer is zij! Zij sluit niet uit – en in haar gloed staand, als zij mij bij tijd en wijle overgiet met haar stralend zijn, omhul ik ieder, ben ik met ieder één, omvang ik met liefde iedereen, ook zij die mij honen en verwonden. O, niet ik, dat zij verre — maar zij in mij!

'Wij weten beter dan wij doen', zegt Emerson. 'Wij bezitten onszelf nog niet volkomen en tegelijk weten wij dat wij veel meer zijn.' In dat spanningsveld staan wij, en de elektrische energie knettert in me, terwijl dit langzaam helder wordt. Hoe vaak ervaar ik niet dat dit waar is, als ik gewoon omga met collega's, mijn naasten, die vaak mijn tegenpolen zijn! Is er niet altijd iets hogers in, of achter de eeuwige wisselwerking tussen mensen? Drijft niet achter elk van ons de ziel, op zoek naar ziel? Ziel tot ziel. Geest tot geest. Eenheid tot het Ene? Is dat dan de ziel? Dat wat er nog niet is, wat nog moet worden? Maar toch – ik leef, ik spreek, en openbaar wat in mij woelt en spreekt. Dat is toch ook ziel, wat is het anders!

'Watervloed roept tot watervloed, bij het gebruis van uw wateren,' hoe juist overbrugt dit oude woord de beide uitersten; oud, maar absoluut nieuw voor ieder die het weer ontdekt.

Plato leert ons dat de menselijke ziel te vergelijken is met een wagenmenner achter een tweespan. De beide paarden die de wagen trekken zijn vurig en gevleugeld, zij kunnen tot grote hoogten stijgen, ja, zelfs de gebieden van de goden doorkruisen. Er is een edel en elegant dier, dat passie kent, dat een vaste wil heeft en een lange adem. Er is een onstuimig en weerbarstig paard, vol gulzigheid, en drift, en er is de wagenmenner, de weter, de kenner, geest zelf. Doorkruist het span de velden der goden, dan worden de vleugels van de ziel bij uitstek gevoed en tot wasdom gebracht. Het tegendeel echter, het lelijke en slechte, doet hen verkommeren en te gronde gaan.

In dit mooie beeld uit de *Phaedrus* schetsen Sokrates en Plato de aardse strijd om tot bewustzijn te komen. Voed je met de juiste ideeën, leef een waardig leven, herinner je!

Als de wagenmenner dan zijn paarden goed in toom heeft, ontsluit zich voor hem de toegang tot de wereld van de ziel, die Plato het hemelruim noemt. De krachten van de hemel (de goden) helpen de ziel bij elke volgende stap, en er volgt er ontwikkeling op ontwikkeling.

'Talrijk en verrukkelijk zijn de bewegingen binnen het hemelruim', laat Plato Sokrates vertellen, 'waar de gelukzalige goden rond gaan en ieder zijn eigen taak vervult. Al wie het wenst en ertoe in staat is, doet mee en volgt. Want er is geen afgunst in de rij der goden. De wagens van de goden zijn moeiteloos te mennen want het span is in evenwicht. Maar de andere wagens hebben er problemen mee. Het slechte paard bokt en heeft de neiging de wagenmenner die zijn paard niet goed heeft afgericht, naar de aarde te trekken. Daar staan die ziel de grootste moeilijkheden en strijd te wachten. De zielen echter die onsterfelijk genoemd worden, treden, zodra zij de top bereikt hebben, naar buiten en stellen zich op aan de rand van het hemelgewelf.'

Nu neemt Sokrates zijn toehoorder mee naar het uiterste punt van het hemelruim, daar waar de ziel geheel lichtend en transparant is geworden en opgaat in de geest. Hij vertelt verder:

Terwijl de zielen daar aan die rand staan... 'voert de omwenteling van het hemelgewelf hen rond en zij nemen waar wat buiten de hemel is. Dit gebied dat zich boven de hemel bevindt, is nog nooit door een aards dichter naar waarde bezongen, noch zal het ooit zo worden bezongen. Daar heerst de kleurloze, vormeloze en onstoffelijke essentie, door kennis omgeven.' – Geest zelf!

Oneindig eeuwige ontwikkeling, daar heersen nooit eindigende verrukking, altijd nieuwe scheppende energieën, overvloeiend mededogen en waarheid, die de kennis draagt van alle oorzaken

– Gnosis – waar de zielen zelfscheppende oorzaak zijn! Sokrates vertelt verder: 'Aangezien de goddelijke geest gevoed wordt met begrip en zuivere kennis is hij verheugd tijdelijk de [grote] werkelijkheid [van de wereld van de geest] terug te zien. In de aanblik van het ware vindt die goddelijke geest zijn voedsel en gedijt hij, totdat de omwenteling hem naar dezelfde plaats heeft teruggevoerd. Tijdens de omwenteling ziet die geest de *rechtvaardigheid* zelf; hij ziet *zelfbeheersing* en *kennis*: niet de kennis die een begin heeft en ook niet de kennis waarbij nu eens het ene en dan weer het andere van wat hij werkelijkheid noemt, behoort, maar de kennis die verblijft in het Zijn zelf.'

Is er een betere omschrijving van wat Gnosis werkelijk is denkbaar? Dat is de weg van de strevende ziel.

'Nu de andere zielen. De ene volgt de goden zeer goed en gelijkt op hen. Zij heft het hoofd van de wagenmenner op naar de buitenhemelse sfeer en wordt meegevoerd in de omwenteling, ofschoon zij wel gehinderd wordt door de paarden en met moeite de werkelijkheid kan aanschouwen. Een andere ziel richt zich op, valt weer terug en door de onhandelbaarheid van de paarden ziet zij dan weer wel, dan weer niet. Alle andere zielen blijven hardnekkig proberen op te stijgen, maar zij zijn er niet toe in staat en worden in de lagere sferen rondgevoerd, waar zij elkaar vertrappen en verdringen en elkaar proberen voorbij te streven. Zo ontstaat verwarring en wedijver en een hevig gezwoeg, waarbij vele zielen door de onbekwaamheid van de wagenmenners gewond raken en de vleugels breken; allen gaan na veel inspanning onverrichterzake heen, zonder de werkelijkheid ooit te hebben gezien; en wanneer zij eenmaal zijn weggegaan, voeden zij zich met valse voorstellingen. De reden waarom de ziel zich zo zeer inspant om de Vlakte der Waarheid te aanschouwen is, dat het juiste voedsel voor het edelste deel van de ziel te vinden is in de sappige weiden

van die Vlakte en dat dit voedsel de vleugels waarmee de ziel zich kan verheffen, doet groeien. Nu is het een wet van de Gerechtigheid dat iedere ziel die ook maar iets van de waarheid heeft mogen zien in het gezelschap van een god, ongedeerd blijft tot de volgende rondgang. Als de ziel erin slaagt dit vol te houden, zal zij voor altijd ongedeerd blijven.'

Er is zelden een schoner en vuriger pleidooi geschreven dan het bovenstaande. Neem het niet letterlijk, want aan 'ziel' is niets letterlijks. Lees het als een pleidooi om datgene terug te winnen wat zo onaardig snel dreigt te verdrinken in de onstuimigheid van de uiterlijke factoren: de ziel. Het zijn niet de menselijke factoren en vermeende ondeugden die ons afhouden haar beter en inniger te leren kennen. Die horen bij de mens, en het is de taak van de wagenmenner die in balans te brengen en te houden. Wat ons in eerste instantie het meest benauwt, is de onrust, die ons dwingt weg te blijven van bezinning en contemplatie. Onrust die in de atmosfeer lijkt te zitten, en die ons afhoudt van de ongekende vergezichten 'die zich ontsluieren in het Licht van de ziel', zoals de rozenkruisers dat zeggen.

De Mysteriën van de Ziel kennen geen beperking, geen sterven, geen lijden. Zij zijn onsterfelijk, bieden eeuwige verdieping en onpeilbaar geluk, omdat dat – naast talrijke andere – de eigenschappen van de ziel zijn. Het onderhavige boek, dat dezelfde hoog reikende titel meekrijgt, poogt een handreiking te bieden, om met deze nooit eindigende ontdekkingstocht een begin te maken.

Peter Huijs,
Haarlem 2016

Ik kan niet zeggen dat die klare gloed
Meer vormen kreeg terwijl ik ernaar staarde –
Het is zoals het was, volmaakt en goed –

Maar wel dat, toen mijn blik meer kracht vergaarde,
Het zich allengs, door mijn verandering,
In andere gedaante openbaarde;

Want in de diepe, klare fonkeling
verschenen er drie cirkels voor mijn ogen,
anders van kleur, gelijk van tekening.

Twee waren identiek, als regenbogen
elkaar weerspiegelend; de derde leek
een vuur, aan beide andere onttogen.

Hoe ontoereikend is mijn woord, hoe bleek,
door deze machteloze pen beschreven,
de weergave van dat waarnaar ik keek.

O eeuwig licht, slechts door Uzelf omgeven,
dat slechts Uzelf doorgrondt en, zo doorgrond,
Uzelf bemint en toelacht, bron van leven!

Alighieri Dante,
***Divina Commedia,* Canto 100**

Eenvoud [1]

Laat mij zijn in de eenvoud ...
in het evenwicht der ziel
waar geen veelvoud wonen kan:
zij is los van ‘t wentelend wiel.

In één richtlijn zal de ziel
stijgen naar de hoogste sfeer:
d’eens geweten gloriestaat
préherinnering van weleer.

Als een vleugje van Gods zon
glijdt het ‘ongedachte’ in:
in het open nieuw bewustzijn ...
licht uit ‘t niet-ontstaan ‘begin’. -

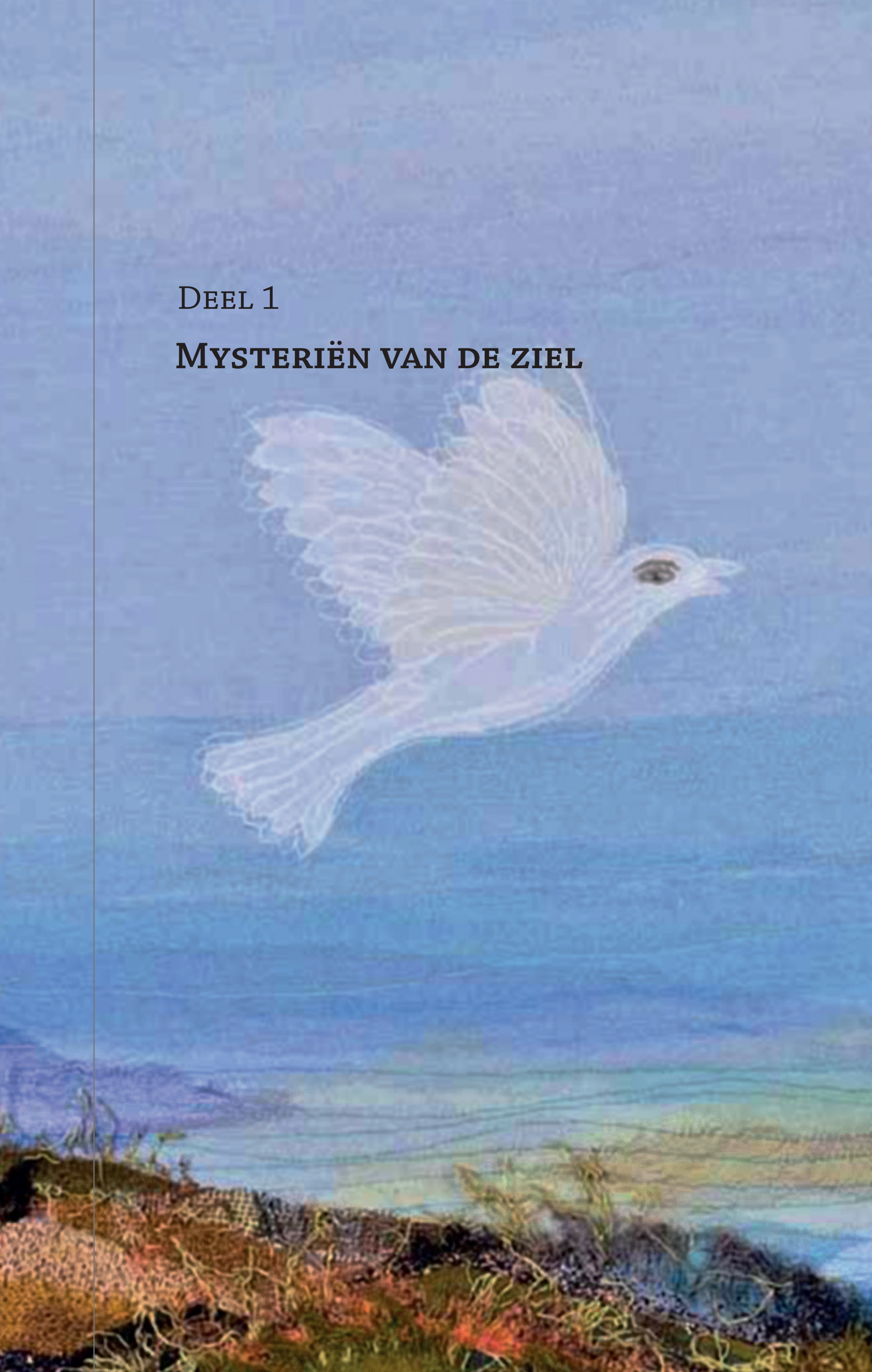
Eeuwig geeft geen tijdmaat aan:
eeuwigheid is niet verwekt -
zij is één met d’ongeboorne -
nimmer door de tijd ont-dekt.

Licht uit Gods oneindigheid:
leven door het woord ontstaan:
drie in samenzijn: het eenvoud,
uit ‘t onzegbare gegaan.

Laat mij zijn dát eenvoud
op het pad dat ik verkoos ...
drie-in-een ... in mijn wezen
geest, ziel en harteroos.

Deel 1

Mysteriën van de ziel

Vereenzelvig niets met vorm
en vestig jouw gewaarzijnsrust.
Je zult je innerlijk verheugen,
blijvend vredig, van waan bevrijd.

Ashtavakra's zang

HOOFDSTUK 1
Leven vanuit eenheid

SPIRITUELE TEKST:
Ashtavakra's zang [2]

Janaka sprak: 'Heer, zeg me: hoe vind ik inzicht in de waarheid en hoe bevrijding, kracht om te onthechten'?

Ashtavakra sprak: 'Vriend, is jouw levensdoel bevrijding, mijd dan al wat de zinnen roert, en koester onbaatzuchtigheid, eenvoud, mededogen, gemoedsrust en oprechtheid.

Jij bent niet aarde, niet water, lucht, vuur, of ether. Weet dat jij het Zelf bent, getuige van dit alles en in niets eraan verwant. Dat is de weg naar vrijheid.

Vereenzelvig niets met vorm, en vestig jouw gewaarzijnsrust. Je zult je innerlijk verheugen, blijvend vredig, van waan bevrijd.

Jij behoort niet tot een klasse, noch word je gekenmerkt door een stadium. Niet aan oordeel onderhevig ben jij enkel getuige: voor eeuwig ongebonden, ongevormd. Wees gelukkig!

Jij aldoordringend wezen! Goed en kwaad, plezier en pijn: alles is werking van het denkvermogen, jouw Zelf hangt er niet mee samen. Dader noch slachtoffer, ben jij in oorsprong vrij.

Aan alles geef jij Zelf betekenis: daarin ligt jouw vrijheid. Plaats uiterlijkheden boven jezelf en je schept een gevangenis van begoocheling.

Het ego van 'Ik ben de dader' is een grote, zwarte giftige slang; het inzicht 'dader ben ik niet' is het werkzaam tegengif. Die erkenning brengt gemoedsrust.

Het duister woud van onbegrip bergt pijn: laat er vlammen laaien van 'Ik ben het ene, eeuwig puur bewustzijn'.

Jij bent dit bewustzijn: opperste gelukzaligheid, waar de wereld zich vertoont als beeld, zoals een koord op een slang lijkt. Wees

gelukkig! Dit is wat jij werkelijk bent!

Wie zich los acht, raakt bevrijd. Wie zich vast acht, blijft gebonden. ‘Men wordt wat men denkt’, zo luidt een waar gezegde.

Het Zelf is getuige: aldoordringend en volmaakt, vrij en enkelvoudig Zijn, zonder functie, niet getekend, geheel voldaan, in ruste. ‘Wereld’ zegt men blindelings.

Wees onophoudelijk bewust van het onveranderlijk gewaarzijn, het zelf van niet-twee. Zoek binnen noch buiten naar samenhang in Zelf en niet-Zelf, en vergeet je persoonlijkheid.

Begrenzing van het lichaam heeft je lang genoeg beklemd. Verbreek die ban met het zwaard van gewaarzijn, en geluk zal heersen.

Je bent volkomen onafhankelijk, niets hoeft er te gebeuren; alle wijsheid draag je in je, in niets kom je tekort. Je bindt je slechts door in de verzonkenheid te zoeken naar bevrijding.

Het universum is van jou doordrongen, zoals het tevens jou doordringt. Luister: van nature ben jij onvoorwaardelijk gewaar. Elk ander zicht benauwt je hart.

Jij bent vrij van werking: ongemoeid en kalm, zonder vorm of afmeting, onverstoorbaar. Jouw aard is grenzeloos gewaarzijn: bewustzijnsstaat ben jij.

Weet: al wat vorm heeft is onwerkelijk, het vormeloze is jouw ware Zelf. Uit dit weten ontspruit nieuwe wording. In en om de weerspiegeling bevindt zich steeds de spiegel. Zo huist ook in en om het lichaam steeds de hoogste heer.

Zoals de meest verfijnde wasem in en om de kruik dringt, zo bergt elk ding het aldoordringend wezen’.

HOOFDSTUK 1

Leven vanuit eenheid

BESCHOUWING

Als mens ben je veel meer dan een complex biologisch organisme met intelligentie. Je bent ook veel meer dan een psychologisch individu met persoonlijke gedachten, gevoelens en wilswerkingen. In diepste wezen ben je puur bewustzijn. In diepste wezen ben je ziel, een potentiële levende verbinding tussen de eenheid en de veelheid, tussen het eeuwige en het tijdelijke, tussen het Heilige en je persoonlijkheid. Die verbinding ervaren is grote vreugde, is de opperste gelukzaligheid. Ieder mens is uitgenodigd om zich van waan te bevrijden, blijvend vredig te zijn en zich innerlijk te verheugen.

Dit alles lijkt misschien heel ver weg van hoe je jezelf, je leven en de wereld op dit moment ervaart. Dat komt omdat je leeft in een zelfgeschapen gevangenis van begoocheling die ontstaan is doordat je uiterlijkheden boven jezelf hebt geplaatst, omdat je je identificeert met vergankelijke vormen. Deze woorden zijn allesbehalve complimenteus. De auteur van 'Ashtavakra's zang' formuleerde ze zeer zeker niet om je iets te verwijten, maar om je op te roepen aandacht te schenken aan wie je in wezen bent: getuige van onthullingen van een grandioze werkelijkheid, aldoordringend en volmaakt.

De stichters van bewegingen die uitgroeiden tot wereldreligies stimuleerden hun volgelingen om zich niet meer te vereenzelvigen met hun sterfelijke persoonlijkheid en op te gaan in hoger zieleleven om zo een door de geest bezielde persoon te worden en te zijn. In veel religies en wereldbeschouwingen zijn de begrippen 'bewustzijn' en 'ziel' essentieel. Tussen wereldgodsdiensten bestaan

enorme verschillen, en ook binnen de afzonderlijke wereldreligies is een breed spectrum van leringen en groeperingen te ontdekken.

Talloze overeenkomsten

Als we echter kijken naar de meer esoterische en contemplatieve tradities binnen religies, ontdekken we talloze overeenkomsten. Dat is logisch want esoterie en contemplatie gaan over de levende ervaring van een realiteit die haaks staat op de zintuiglijk waarneembare wereld en de psychisch ervaarbare wereld, en daardoor niet zomaar door iedereen kan worden begrepen, maar alleen door degenen die in zekere zin zijn 'ingewijd' in de andere realiteit.

De structuur van de levende ervaring van de mens is universeel, zoals ook de anatomie van het menselijk lichaam bij de mensen hetzelfde is, maar het vereist een zekere scholing om toegang te krijgen tot die levende ervaring. In dit boek 'Mysteriën en symbolen van de ziel' verkennen we het aspect van onszelf dat bekend staat als ziel, Zelf, innerlijke mens, en bewustzijn. Die ziel is een mysterie voor ons gewone verstand. Zij is geen object en geen subject, maar kan wel worden ervaren. Zij heeft geen vorm en stijgt ver uit buiten ruimte en tijd, maar kan wel in ons groeien.

Als we de begrippen bewustzijn en ziel aan elkaar verbinden, bedoelen we in feite jezelf bewust zijn van je bewustzijn, iets dat kenmerkend is voor de mens. Het is goed om dat te beseffen, want volgens het spirituele uitgangspunt ligt bewustzijn ten grondslag aan alles wat zich manifesteert. In een bekend soefi-gezegde wordt dat idee geformuleerd als 'God slaapt in de rots, droomt in de plant, beweegt in het dier en ontwaakt in de mens'.

We kunnen de levende ervaring van de ziel alleen maar benoemen en begrijpen aan de hand van universele symbolen, analogieen en mythen, die allemaal deel uitmaken van de ervaringswereld van de ziel. Ons rationele denkvermogen is een groot geschenk dat we hard nodig hebben om in de zintuiglijk waarneembare wereld te kunnen leven. Het is echter niet de bedoeling dat we daarbij

blijven staan of ons uitsluitend in die richting verder ontwikkelen. Als mens moeten we niet terug naar het mythische bewustzijn van onze verre voorouders, en we mogen ook niet blijven steken in ons verstandelijke hersenbewustzijn dat nog oneindig kan worden uitgebreid. We dienen vooruit te gaan naar het gnostieke ziele-bewustzijn, naar de ervaringswereld van de ziel, naar het domein van de oertypen, want daartoe wordt ieder mens innerlijk geroepen.

Het eerste gedeelte van dit boek heet ‘Mysteriën van de ziel’ en bestaat uit negen klassieke spirituele teksten en negen beschouwingen daarover. De geselecteerde spirituele teksten komen uit negen verschillende tradities, achtereenvolgens:
advaita vedanta,
hermetisme,
kabbalah,
gnostiek christendom,
raja yoga,
jodendom,
boeddhisme,
zoroastrisme
en paulinisch christendom.

Er zijn vele symbolen die verwijzen naar de menselijke ziel. Aan de negen beschouwingen van het eerste gedeelte verbinden we achtereenvolgens de volgende symbolen van de ziel die in negen essays van het tweede gedeelte met de naam ‘Symbolen van de ziel’ verder worden uitgewerkt:

1. de ziel als midden
2. de ziel als boom
3. de ziel als vlam
4. de ziel als reiziger
5. de ziel als burcht
6. de ziel als schepper
7. de ziel als zevenvoud

8. de ziel als spiegel
9. de ziel als wereldwerker

Ontvankelijk worden

Het doel van dit boek is je bewust te maken van het leven van de ziel en je ontvankelijkheid voor de invloeden die van haar uitgaan te vergroten zodat je ervaringen veranderen. Niet van jouw ziel, want je hebt geen ziel. De ziel heeft jou, en zij kan zich nog maar heel beperkt in je uitdrukken. Jij vormt zelf de barrière waardoor de ziel zich niet of nauwelijks kan manifesteren. Deze opmerking is natuurlijk niet persoonlijk bedoeld want zij is van toepassing op vrijwel alle mensen op aarde.

Je mag hier zijn in deze wereld. Sterker nog: je moet hier zijn! En je kunt transparant worden voor het licht van waarheid dat straalt in onvergankelijke glans. Je kunt innerlijk vernieuwen en groot geluk beleven. Je kunt in vreugde meewerken aan het verwerkelijken van het goddelijke scheppingsplan, maar daarvoor is het wel noodzakelijk dat je eerst een diepgaand transformatieproces ondergaat.

Heilige geschriften spelen een belangrijke rol in veel religieuze en esoterische tradities. Zij vinden hun oorsprong in de wereld van de ziel. Dat komt vaak tot uitdrukking in een onderliggende getalsmatige structuur die er niet bewust is ingelegd. Doorgaans betreft het dan ook geen proza, maar poëzie die bestemd is om voor te dragen of te zingen. Onder de heilige teksten die gekozen zijn voor dit programma bevinden zich in ieder geval drie gezangen: Ashtavakra’s zang, het lied van de parel en een hymne van Zarathoestra.

Bij het vertalen van oorspronkelijke heilige teksten in een andere taal gaat de bijzondere getalstructuur voor een belangrijk deel verloren, maar dat neemt niet weg dat ze je dan nog wel de mogelijkheid bieden om je te verbinden met het hoge, lichtende bewustzijnsniveau van waaruit ze zijn ontstaan. Dat geldt overigens

ook voor bijvoorbeeld beeldende kunst en muziek. Kunstzinnige scheppingen die geïnspireerd zijn vanuit de ervaringswereld van de ziel beschikken over het vermogen het bewustzijn tijdelijk op te heffen tot in de zielewereld. Zij kunnen daarom worden ervaren als voeding voor de ziel.

In dit programma gaan we de gekozen teksten niet heel uitgebreid verklaren. Niet alleen omdat we daar geen ruimte voor hebben binnen de gekozen opzet, maar vooral ook omdat dit weinig zin heeft. Als we zin na zin en vers na vers zouden toelichten - even aangenomen dat we daartoe in staat zouden zijn - zou je die informatie in je hersenen verwerken op een manier waarop je ook andere informatie verwerkt. Daarmee vergroot je weliswaar je kennis, maar je wordt er geen nieuw mens door.

Heilige geschriften kun je zien als geschenken die je uitnodigen om met hen te gaan werken. Want alleen wanneer je innerlijk aan de slag gaat met heilige teksten, kan er een transformerende invloed van uit gaan. Binnen spirituele tradities worden bepaalde heilige teksten herhaald uitgesproken of gezongen, als mantra's, waardoor deze diep worden gegrift in het onderbewustzijn van de betrokkenen. Zo ontstaan er niet alleen nieuwe krachtige neurale verbindingen in hun brein, maar nemen zij ook krachten in zich op uit het domein van de ziel - uit de ervaringswereld van de oertypen - energieën die de levende ervaring veranderen en die reinigen en vernieuwen tot op het niveau van het fysieke lichaam.

Koans

In de zen-traditie wordt er veel gewerkt met zogeheten koans. De zen-meester geeft dan een koan - dat is een soort raadsel - aan de leerling. Het is de taak van de zen-leerling om die koan te 'kraken', om te komen tot begrip en het juiste antwoord te vinden. Uiteindelijk gaat het niet primair om het antwoord waarmee de leerling komt, maar om de inspanningen die hij of zij zich getroost om tot een juist antwoord te komen, want alleen de inspanning werkt

transformerend, het antwoord als zodanig niet. De inspanning is nodig om het gewone denken te overstijgen.

Innerlijke vernieuwing is geen verdienste, maar een gevolg van genade, van hemelse krachten die worden geschonken. Als gevolg van aspiratie, dat is je verlangen en inspanning om innerlijk te vernieuwen en beter te kunnen dienen, kun je de goddelijke genade ontvangen, kan de alomvattende liefde zich mededelen en komen geleidelijk nieuwe vermogens tot ontwikkeling. Als je jezelf zou beschouwen als de bron of oorzaak van spirituele groei die je in jezelf ervaart, zou je ten prooi vallen aan vereenzelviging, en vorm je geen levende verbinding tussen hemel en aarde.

Ashtavakra's zang kunnen we, evenals vele andere heilige teksten, zien als een grote verzameling koans. Elk vers houdt wijsheden in zich besloten waarin we dieper kunnen doordringen. Het geschrift begint met een oprechte en diepzinnige vraag die koning Janaka stelt aan de wijze Ashtavakra. Janaka is een machtige en invloedrijke persoonlijkheid die zich bewust geworden is dat hij niet in de waarheid leeft en gebonden is. Daarom verlangt hij naar bevrijding en onthechting. Ashtavakra zegt tot hem, en ook tot ons:

'Vriend, is jouw levensdoel bevrijding, mijd dan al wat de zinnen roert, en koester onbaatzuchtigheid, eenvoud, mededogen, gemoedsrust en oprechtheid. Jij bent niet aarde, niet water, lucht, vuur, of ether. Weet dat jij het Zelf bent, getuige van dit alles en in niets eraan verwant. Dat is de weg naar vrijheid. Vereenzelvig niets met vorm, en vestig jouw gewaarzijnsrust. Je zult je innerlijk verheugen, blijvend vredig, van waan bevrijd.'

Hier spoort Ashtavakra Janaka aan om zijn fascinatie voor de zintuiglijk waarneembare wereld op te geven waardoor zielekwaliteiten als onbaatzuchtigheid, eenvoud, mededogen, gemoedsrust en oprechtheid zich kunnen manifesteren. Ook raadt hij Janaka aan om zich niet te vereenzelvigen met alle vormen die in zijn bewustzijn verschijnen, maar er getuige van te zijn, want als hij een

neutrale getuige is, is hij van nature blij, harmonieus en vrij van begoocheling.

Mindfulness

In feite adviseert Ashtavakra hier de mens om dat te beoefenen wat mindfulness wordt genoemd, iets wat de laatste decennia een grote vlucht heeft genomen en door de esoterische leraar George Gurdieff zelfherinnering werd genoemd. [3,4] Dit is één aspect van het achtvoudige pad dat geformuleerd is door Boeddha: juiste indachtigheid.

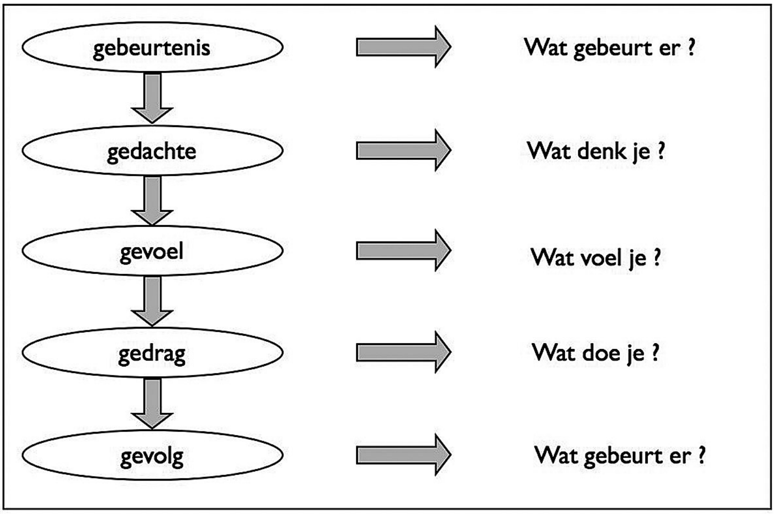
Iemand die mindful is, is aandachtig in het hier-en-nu aanwezig, is opmerkzaam zonder oordelen en accepteert dat wat er is. Doordat oordeel ontbreekt en de situatie helemaal wordt geaccepteerd zoals deze is, is er in zekere zin sprake van eenheid of non-dualiteit. Leven vanuit die eenheid (of niet-twee) van de ziel brengt grote voordelen met zich mee. Talrijke wetenschappelijke onderzoeken hebben de heilzame effecten van juist beoefende mindfulness aangetoond.

In de samenleving wordt mindfulness vooral ingezet als middel om stress te reduceren en lichamelijke en psychische klachten te bestrijden en te voorkomen, waardoor de persoonlijkheid beter kan functioneren. In spirituele tradities staat niet het lichaam of de persoonlijkheid centraal, maar de ziel. Binnen het boeddhisme wordt gesproken over liefdevolle vriendelijkheid, een zielekwaliteit die tegenwoordig ook wel wordt aangeduid met heartfulness of compassie. Bij werkelijke spiritualiteit gaat het om een nieuwe wording op basis van de ziel, die Ashtavakra 'gewaarzijn' noemt.

Hij zegt:

'Goed en kwaad, plezier en pijn: alles is werking van het denkvermogen, jouw Zelf hangt er niet mee samen. Dader noch slachtoffer, ben jij in oorsprong vrij. Aan alles geef jij zelf betekenis: daarin ligt jouw vrijheid. Plaats uiterlijkheden boven jezelf en je schept een gevangenis van begoocheling.'

afbeelding 1: : van gebeurtenis tot gevolg (het g-denken)

Volgens Asthtavakra brengt het denkvermogen dus onderscheidingen aan en geeft het betekenis aan gebeurtenissen. Dat wordt niet uitsluitend erkend binnen spirituele tradities, maar tot op zekere hoogte ook binnen de psychologie. Zo wordt aan mensen in een therapeutische setting wel geleerd dat zij zich ervan bewust moeten worden hoe de realiteit die zij ervaren wordt bepaald door hun denken omdat er sprake is van een bepaalde volgorde waarin iets tot uitdrukking komt.

Het denken en de realiteit

Als je een bepaalde gebeurtenis ervaart, roept dat een bepaalde gedachte in je op. Die gedachte leidt vervolgens tot een bepaald gevoel, en dat gevoel resulteert in een bepaald gedrag. Tenslotte leidt het gedrag tot bepaalde gevolgen. Als je dus bepaalde gevolgen in je leven ervaart die je niet wilt, moet je volgens dit zogeheten g-denken dus beginnen met het veranderen van de gebeurtenissen (zie afbeelding 1). Dat kan natuurlijk niet altijd, want je kunt je leven niet helemaal naar je hand zetten. Wel kun je de gedachten over een gebeurtenis grotendeels zelf bepalen. Als je daarmee be-

gint, heeft dat invloed op je gevoel, je gedrag en daarmee ook op het gevolg.
Op een spirituele weg komt de mens door innerlijke onthechting geleidelijk vrij uit de gevangenis van begoocheling, waardoor hij zich kan wijden aan zijn eigenlijke opdracht: onthullingen van de werkelijkheid betekenissen geven die in overeenstemming zijn met het domein van de ziel, met de ervaringswereld van de oertypen. Dat komt erop neer dat hij gaat denken, voelen en handelen vanuit de wereld van de ziel. Wanneer aardse vormen op deze wijze worden verbonden met hemelse structuren, komt werkelijke bevrijding in het verschiet, voor de betrokkene zelf en tegelijkertijd ook voor de gehele mensheid en andere levensgolven.

In de aardse dimensie ervaren we vooral veelvuldigheid, gebondenheid en angst. Als we toegang krijgen tot de dimensie van de ziel, is er de ervaring van eenheid, vrijheid en liefde. Dit houdt in dat we voor de mensheid veel meer kunnen betekenen wanneer we niet meer alleen leven vanuit onze op zelfbehoud gerichte persoonlijkheid, maar juist vanuit de ziel, want de ontwikkeling van de ziel komt ten goede aan alles en allen.
In Ashtavakra's zang klinkt het:
'Het universum is van jou doordrongen, zoals het tevens jou doordringt. Luister: van nature ben jij onvoorwaardelijk gewaar. Elk ander zicht benauwt je hart. Jij bent vrij van werking: ongemoeid en kalm, zonder vorm of afmeting, onverstoorbaar. Jouw aard is grenzeloos gewaarzijn: bewustzijnsstaat ben jij. Weet: al wat vorm heeft is onwerkelijk, het vormeloze is jouw ware Zelf. Uit dit weten ontspruit nieuwe wording.'